

ԲԻՐՈՒՄ ՀԱՆՔԷՍ

Ազգային, Գիտական, Գրական եւ Քաղաքական

Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 2

||

12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1902

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական. — « Ան որ կը տոկայ, կը յաղթե »

Վառարանիս Առջեւ

Մօր մը նամակը

Վերջացող դարուն ամենէն մեծ գիրքերը

Էսիոյ մասին քանի մը խօսքեր

Ռումոյա (Քերթոն)

Քաղաքական . — Ներքին Լուրեր

ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՃԻՋԵԱՆ

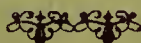
ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Մ. Ս.

ՈՒԻԼԵԸՄ ՏԸ ՈՒԻԴ ՀԱՅՏ

ԼՈՐՏ ԳԸՐԶԸՆ

ՃՕՐՃ ԻԼԻԸԴ

« Մարդ պէ՛տ է կարգայ ձօրն Իլիըդի իրաւամբ հրաւայի գործը

ՌՈՄՈԼԱԸ »

ԿԼԱՏՄԴՕՆ

Հատը 40 փարա

ՏԳԱԳՐ. ՆՇԱՆ Կ. ԳԵՐԳԷՐԵԱՆ

ՔԻՒՐԱՆ

ՀԱՆՔԵՍ

Ազգային, Գիտական, Գրական եւ Քաղաքական

Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 2

||

13 ՅՈՒՆՈՒՄՐ 1903

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1. ԲԻՒՐԱՆ առ այժմ կը հրատարակուի շաբաթը անգամ մը. — 2. Տարեկան բաժնեգինն է Պոլսոյ եւ Գաւառներու համար 50 դր., Արսասահմանի համար՝ 5 ռուպլի. կամ 12 ժրանգ կամ 2 1/2 տոլար, քղբասարութեան ծախքը մեր վրայ: — 3. Չեմքէ կը ծախուի հասք 10 փարայի: — 4. « ԲԻՒՐԱՆ » ի վերաբերեալ բաժանորդագին, նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Կ. Պոլիս: Պայպլ Հաուսի միջոցաւ՝ Բոպէրդ Գօլէն, Բրոք. Յակոբոս Հ. Ճէնիգեանի. — 5. Անվանը նամակ կամ գրութիւն չընդունուիր. — 6. Տասը օրինակի բաժանորդ քերդին մէկ օրինակ նուէր կը տուի:

“ ԱՆ ՈՐ ԿԸ ՏՈԿԱՅ, ԿԸ ՅԱՂԹԷ ”

Կ'ըսուի թէ Էտինպուրկի մէջ շատ հին տուն մը կայ, կամ կար ասկէ առաջ, որուն դրան վրայ մեր յօդուածին խորագիրը եղող նշանակալից արձանագրութիւնը կը գտնուէր: Թէ ի՞նչ չարժանութիւն ունէր տունը չիմող մարդը այդ խօսքը հոն դրան վրայ արձանագրելու համար ճիշդ չգիտցուիր. թերեւ մարդը տունը չիմելու համար պէտք եղած դրամը՝ մեծ դժուարութիւններով, տոկոսն, համբերատար եւ յարատեւ աշխատութիւններով միայն ձեռք բերած էր: Ինչ որ ալ եղած ըլլայ տունը չիմող մարդուն պատմութիւնը, իր արձանագրութիւնը պէտք է որ մեծ տպաւորութիւն գործած ըլլայ անցնող դարձողներուն վրայ: Ամէն պարագայի մէջ միշտ՝ յեղեղութեամբ ճշմարտութիւն մըն է սա որ՝ Ան որ կը տուկայ նիւթական ու բարոյական խոչընդոտներու գէտ, կը համբերէ, առանց իր բարի նպատակէն շեղելու՝ յարատեւ աշխատութեամբ կը դիմէ անոր՝ առանց ազդուելու յուսահատեցուցիչ պարագաներէն, ան է որ վերջապէս կը յաղթէ: Այն մարդը որ հակառակ նիւթական եւ բարոյական ամէն տեսակ աննպաստ պարագաներու, հակառակ բաղդին հարուածներուն, հակառակ վհատեցուցիչ պատահարներու՝ համբերութեամբ եւ առնական տոկունութեամբ մը կը տանի իր բոլոր ձախորդութիւնները, ան մարդը վերջ ի վերջոյ կը շահի:

Մարդ մը կարող չէ ամէն դժբաղդութիւններէն խուսափիլ, մինչեւ անպամ եթէ անիկա ծայրագոյն խոհեմութեամբ օժտուած մէկը ըլլայ: Մարդուն իր յանցանքը չէ եթէ շատ անգամ իր բարոյական գաղափարականի մը համար ամէնէն իմաստուն եւ խոհական ծրագիրները անյաջողութեան կը մատուցին, եւ իր ամէնէն սիրական յոյսերը օգին մէջ կը ցնդին: Մահը կուգայ շատ անգամ եւ մե-

ծախում: Մարդ մը կարող չէ ամէն դժբաղդութիւններէն խուսափիլ, մինչեւ անպամ եթէ անիկա ծայրագոյն խոհեմութեամբ օժտուած մէկը ըլլայ: Մարդուն իր յանցանքը չէ եթէ շատ անգամ իր բարոյական գաղափարականի մը համար ամէնէն իմաստուն եւ խոհական ծրագիրները անյաջողութեան կը մատուցին, եւ իր ամէնէն սիրական յոյսերը օգին մէջ կը ցնդին: Մահը կուգայ շատ անգամ եւ մե-

զի մեր կեանքին չափ սիրելի եղած էակներ ձեռքերէս կը խլէ կը տանի. առևտրական աշխարհին մէջ յանկարծական ձախորդութիւն մը կ'առնէ մեր ձեռքէն մեր բոլոր ունեցածը զոր թերեւ երկար տարիներու աշխատութեամբ հաւաքեր էինք: Կրնայ ըլլալ որ մարդուս կեանքը կրժեն և խոշտանդեն դադունածածուկ ախտեր որոնց վրայ բժշկական գիտութիւնը յուսահատութեամբ կը նայի, բայց մինչեւ իսկ այս կարգի չարիքները կրնան աստիճանաւ մը ամօքուիլ տոկուն համբերութեամբ մը: Զկայ աշխարհիս վրայ չարիք մը զոր ամօքել, մեղմացնել հնար չըլլայ՝ գէթ աստիճանով մը. նոյնպէս ալ չկայ չարիք մը որ հնար չըլլայ աւելի ծանրացնել անոր վրայ շարունակ գանգատելով: Կ'ըսուի թէ ճակատամարտներու մէջ վտանգները նուազ մահացուն են անոնց որոնք հաստատ կը կենան՝ քան անոնց որոնք փախուստ կուտան. նոյնը ճշմարիտ է նաեւ կեանքի ճակատամարտին մէջ նիւթական կամ բարոյական արգելքներու համար: Վախկոտները, լալկանները, արտոնջացողներն են որ ամէնէն աւելի կը յնասուին. տոկուն, համբերող եւ առնական հոգի կրողները անվճռանգ կը մնան ընդհանրապէս:

Մեր երիտասարդները որոնք առևտրական կամ ազատական ասպարէզներու մէջ կը մտնեն, պարտին մասնաւորապէս սորվիլ տոկունութեան իմաստութիւնը: Անոնցմէ շատերը ճամբայ կ'ելլեն կեանքին մէջ իրենց կարողութիւններուն վրայ չափազանց բարձր համարում ունենալով: Կը կարծեն թէ իրենց պէս մտքի ու սրտի ձիրքերով օժտեալ դեռահաս անձեր՝ աշխարհի մէջ պէտք է որ շատ լաւ ընդունելութիւն գտնեն, իրենց աւրժանիքը, հմտութիւնը և ձիրքերը պէտք է որ գնահատուին. եւ երբոր իրենց ակընկալած քերտ ընդունելութիւնը չեն գտներ, երբոր իրենց սպասած գնահատումը չեն տեսներ, երբ կը պատահին նիւթական ու բարոյական կերպ կերպ խոչընդոտներու որոնք իսկոյն, անոնց մօտեցածնուն պէս, չեն հալիր, ոչնչանար, այն ատեն միւս յեղածայրութեան երթալով՝ իրենց վրայ ունեցած

համարումնին բոլորովին կը կորսնցնեն, կը վհատին, կը յուսահատին, եւ կ'սկսին արհամարել աշխարհը, մարդկային ընկերութիւնը եւ կեանքը: Մարաշեղ յաւակնոտութենէ կը խորասուզին ծայրահեղ անյուսութեան և լքման մէջ: Այս և է յոյս, քաջութիւն և համարձակութիւն չմնար քովերնին: Իրենք կ'ուզէին և կը յուսային որ յաջողութեան փառաւոր դռները իսկոյն պիտի բացուին իրենց առջեւ, բաւական պիտի ըլլար « Բացուեցէ՛ք » գոչիւնը, և բոլոր դռները դիտի բացուէին իրենց առջեւ, կը կարծէին թէ բաղդը իսկոյն պիտի ժպտէր իրենց, և պիտի վարձատրէր զիրենք: Հիմա կը տեսնեն որ եղելութիւնը շատ տարբեր է. երկարատեւ, համբերատար աշխատութիւն եւ աննուաճ կամք պէտք է ճշմարիտ յաջողութիւն մը ձեռք բերելու համար: Մեր երիտասարդները պարտին սորվիլ որ՝ կեանքի ասպարէզին մէջ երբոր անմիջապէս իրենց բաղձացած յաջողութեան չհասնին, պէտք է որ ենթադրեն թէ իրենք անկարող մարդիկ են. ինչպէս որ պէտք է որ շատ բարձր գաղափար ունենան իրենց վրայ, նոյնքան ալ կարեւոր է շատ վար գաղափար չկազմել իրենց ուժերուն վրայ: Պէտք է համոզուին թէ աշխարհի մէջ փայլուն, խիզախ գործերով չէ որ այնքան կը յաջողինք որչափ անվճռատ, անխոնջ ու յարատեւ գործունէութեամբ: Մեր մէջ երկու գլխաւոր թերութիւն կը տեսնուին առ հասարակ: Բարձր իտէալներուն հասնելու համար հարկ եղած անվհատ յարատեւութիւնը: Մեր իտէալները ընդհանրապէս շատցած են: Մեր առևտրական մարդիկը շատ մեծ հարստութեան աչք չունին, քիչ մը դրամ չահին, օր առաջ քաշուին գործէ եւ նստին ուտեն, վայելեն: Մարդ մը ինչո՞ւ չուենայ հարստութեան բարձր գաղափարական մը, ինչո՞ւ չփափաքի աշխատելով, յարատեւելով եւ աշխոյժ ձեռնարեցութեամբ մեծ հարստութեան մը տիրանալ, եւ յետոյ՝ գէթ իբր փոքր Բարնէկի մը, աշխատի եւ իր հարստութեամբ մեծ ու անմոռանալի ծառայութիւններ ընէ մարդկու-

թեան, Վաճառականական ասպարէզը իր մէջ կրթիչ, մարդիչ տարր մը ունի զոր մերիւնները աղէկ կ'ընեն եթէ չմոռնան: Ճշմարիտ առեւտրական մարդը՝ շուտով ու պըզտիկ բաներով չգոհանար: Աւելի կ'ուզէ, և պէտք է որ ուզէ, բայց ոչ թէ խարդախ, նենգաւոր ճամբաներով՝ եւ անուղիղ միջոցներով, այլ հաւատարիմ ու տեւական աշխատութեամբ: Մաքրոնեով դժուարութեանց հետ, գործածելով իր բոլոր մտաւոր կարողութիւնները, կրթելով, ուղղելով իր դատողութիւնը և հմտացնելով ինքզինքը բոլոր այն բազմապէսակ ծանօթութիւններուն որոնք իր գործերուն հետ մօտէն կամ հեռուէն յարաբերութիւն ունին: Մէկ խօսքով Զանալով միշտ ըլլալ ասկուն, անվհատ եւ անուռաճ, ու այս կերպով ոչ թէ միայն դրամ չահիլ, այլ անկէ վեր եղող մտքի ու նկարագրի փառաւոր յատկութիւններ՝ որոնք այնքան թանկագին տարրեր են մեր թէ անհատական ու թէ տոհմային կեանքին մէջ:

Եւ զիտնալու ենք թէ որ եւ է կոչման մէջ այսպէս է: Գիտութեան, արուեստներու, գրականութեան ու քաղաքային պաշտօններու մէջ: Յանկարծական ուստումներով չէ որ փնտռելու ենք մեր յաջողութիւնները: Ոչ ալ չափէն աւելի աճապարող պէտք է ըլլալ: Համբերատար, յամառ աշխատութիւնն է որ մեզ պիտի հասցնէ մեր կեանքի բարձր նպատակներուն: Կանոնաւոր, անդադրում ուշադրութեամբ, իր արուեստին կամ կոչման տարրական սկզբունքներուն խորունկ ու աշխատալից իմաստասիրութեամբ, իր աչքին առջեւ դնելով միշտ բարի ու բարձր օրինակներ, զոհելով այն ամէն հաճոյքները որոնք իր յաւաքգիմութեան արգելք կ'ըլլան եւ խորշելով ծուրութեան ու հեշտութեան մեռեալ ծովէն, որուն մէջ կեանք չկայ երբեք, ահա ասոնցմով է որ երիտասարդ մը կրնայ նշանաւոր հանդիսանալ կեանքի որ եւ է կոչումի մէջ:

Երիտասարդ մը պէտք է որ զիմանայ, հաստատ մնայ, ու իր դործը շարունակէ յոյսով լի: Աւրիշներ, ժամանակին ընթացքին մէջ, պիտի քաշուին, անհետանան,

մահուամբ կամ ուրիշ պատճառներով, ու ինք օրին մէկը, պատրաստ ու կազմ միշտ, անոնց տեղը պիտի լռնէ ու այս կերպով պիտի վարձատրուի:

Անգամ մը լորտ Շաքիթուպի հարցուց Վէլինկթընի դուքսին թէ ինչպէս կարողացաւ յաղթել Նարուէնը, ուրկէ բուլանդակ Եւրոպա կը դողար: «Երբոր տեղ մը պարտութիւն կրէի, ուրիշ տեղ մը կ'երթայի, բաւական էր որ ճակատ մը կաղմուէր կարող ըլլայի, առանց վհատելու յամառ ընդդիմամարտութիւն մը մղեցի շարունակ անոր դէմ: Եւրոպայի միւս զօրավարները երբոր անգամ մը յաղթուէին բոլորովին յուսահատ ետ կը քաշուէին: Ես ընդհակառակը պարտութիւններս բնաւ բանի տեղ չէի դնեմ. կրկին կը փորձէի տարբեր վայրերու մէջ, ու վերջապէս յարմար ժամանակը ու վայրը գտայ Վաթէրլոյի մէջ, ու խորտակեցի թշնամին»: Անգլիական այս պաղարիւնը ու յամառութիւնը գաղափարը եղած է իրենց յաջողութեան:

Ուրիշ անգամ մը երբ Նարուէն դեռ հիւպատոս էր, Անգլիոյ մէկ ներկայացուցիչին, լորտ Ուիթվորտի կ'ըսէր. «Ես Անգլիոյ վերայ յարձակում պիտի ընեմ»: Լորտը պատասխանեց. «Ատ քու գիտնալիք բանդ է»: Բայց երբ Նարուէն դարձաւ ըսաւ. «Պիտի ոչնչացնեմ ձեր բանակը»: «Ահ, Տէր իմ, ըսաւ Լորտը, ատ մեր գիտնալիք բանն է»:

Առեւտրական, բնականական ու անհատական գործերու մէջ շատ ձախորդ պարագաներ կրնան պատահիլ, բայց անոնց դէմ դնել, չընկրկիլ, չընկճուիլ, մեր բոլոր ուժովը ու համբերութեամբ աշխատիլ յաջողելու համար, աս ալ մեր գիտնալու, մեր ընելու գործն է: Եւ յաջողութեան ճամբան ամէն բանի մէջ այս է միայն:

ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԵՃԻՉԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Չեմ գիտեր ինչո՞ւ, երբ ամէն զի կը կը մթնէ, նիւթէն չղոհանար սիրտս, ու աւելի հիռուի սահմանները ոտք կը դնէ, անշօշափելին, խուսափուկը գրկելու համար: Հեղ մը, երկուք, ի զո՛ւր ջանացեր եմ թափանցել մտքիս այդ վայրաւատին գիմայեղութեան, որուն առջեւ կը նստրանայ, կ'աննիւթի լոյսը, այնքան զարեբու պաշտելութեան առարկան մեր պապերուն: Սա միայն գիտեմ, որ մեր մարմինը՝ անջատուած հիւլէ իր տեսակին մէջ, իր ծոցը կը պահէ բաղձանքներ՝ անհուն, մշտաբեղուն, որոնց գոհացումին համար ի զուր պիտի աշխատինք հոս և անդրաշխարհի կրակը մշտաբարձ տարբրը պիտի մնայ մեր կուրծքին տակ:

Հիմա ժամանակն է կարծեմ, երբ ձիւնը կը մաղուի ամէն զի, հիմա է ժամանակը ընտանիքի վառարանին ա'յնքան շեշտուած հարկաւորութեան, որուն առջև ամէնէն *sauv* *uraberg* անգամ ինքզինքնին ջեռուցանելու պէտքը պիտի զգան: Հաւատքիս պէս սիրուն ու փրկարար և սրտիս պէս լեցուն պղնձէ կրակարանս է միայն սենեակիս զարդը, որուն անջուռն աչերս կը յառեմ անկողնիս կրկնքին տակէն, վիստեան կոյսերու ջերմեռանդ երկիւղած ութ թիւով, զիտելու համար հոն աշխարհի վրայ մնացորդը արեւին, այդ կենսատու զօրութեան, արու ինքնութեան, որ աշխարհիկ բնութեան իգութիւնը կը սաղմնաւորէ: Ու հակառակ տաքնալու պէտքին յանկարծ կը մոռնամ վառարանին ծոցը գոգուած կրակին տարրութիւնը, երթալ կառչելու համար հնամենի նահապետական կեանքին, ուր նիւթ-խտացումին մէջ ջերմութեան և լոյսի նուիրականութիւնը կը պաշտուէր: Քանի՞ զարեւ, արդեօք մաքրասէրներ հսկեցին ընտանեկան վառարանին, ուր ճարճատող կըրակը կը մշանջենաւորէր ըմպելիներու եւ խունկերու libationով, նուիրական կրակը իբր նախախնամութիւնը կը հսկէր սիրտը սուրբ, ձեռքերը սուրբ, հաւատքը սուրբ, ընտանիքի բոլոր անդամներուն վրայ, որոնք

իրենց նուիրածօները առատօրէն ըմբոշխնելէ վերջ միայն կ'երթային քնանալ երգիքին տակ կամ կտուրին վրան:

Եւ ի՞նչ աչքառու ծէսեր, աղօթքներու ի՞նչ պարզամիտ բանաձևեր չլինուեցան կըրակին հանդէպ, որուն մէջ ո՛չ ոք պիտի համարձակէր անմաքուր փայտ մը ձգել կամ ոտքերը անոր երկնցնել տաքնալու համար: Թո՛ղ մոռցուն այդ ամէնը, կրակին պաշտամունքը ու այն ամէն ծիսականութիւնները, որոնք վառարանին շուրջ կը թափուէին, բայց երբեք չպիտի կրնանք մեր մշտքէն հեռացնել Ալկեստը, հերարձակ ու արտասուն, որ իր էրկան կեանքը փրկելու համար իրենը տալու պատրաստ, կը վազէ դէպի իր ընտանեկան վառարանը, և « Ո՛վ Աստուածութիւն, կ'ըսէ տիրուհին այս տան, վերջին անգամն է որ քու առջեւ կը ծնւրագրեմ, և քեզի կ'ուղղեմ իմ աղօթքս. որովհետեւ ես մեռելներու քովը պիտի իջնեմ: Հսկէ իմ զաւակներուս վրայ, որոնք ալ մայր չպիտի ունենան. իմ աղուս գործովս կին մը և աղջկանս աղնիւ ամուսին մը տուր: Թո՛ղ անոնք դեռատի չմեռնին ինձի պէս, այլ երջանկութեան ծոցը երկար տարիներ ապրին»: Ալկեստի աղօթքը հիմակու աղքատներու ձայնն է կարծես, աղքատներու որոնք իրենց պղտիկներուն մերկ մարմինները տաքցնելու համար, ընտանեկան վառարան չունին չունին փայտն ու ածուխը, երբ ձիւնը անոնց սրտին երակները կը ծաղրէ:

Ալկեստի հաւատքն ու աղօթքը, որոնք կիներունն են հաւասարապէս, երբեք չպիտի մոռցուն, թէ իսկ հին պաշտամունքներու գրքերը զաղրին գոյութենէ, կիներուն սիրտը շարունակ զանոնք պիտի հէգէ ոսմիկին ու տգէտին, գիտունին ու պատմաբանին հետ: Կեանքի հաւատքն ու աղօթքն են անոնք: Պիտի ապրին, ո՛րքան ատեն կեանքերը ապրին: Տարբերութիւնը ծէսին և զգացումին մէջ պիտի մնայ: Եթէ հազարաւոր տարիներ առաջ ծէսն էր որ կրակը

կ'աստուածացնէր, հիմա սիրտն ու հոգին է որ կը մոռցանէ զանի: Չէ՞ք տեսեր մարդեր, որոնք անակնուկի հարուածի մը առջեւ կամ կնոջ մը դադաղին վրայ, իրենց ամէնէն ցաւագին շեշտը, ամէնէն յուսահատ բողոքը ու ամէնէն նուաղկոտ հառաչանքը կը զնեն սա երկու յաւիտենական բառերուն մէջ. «Մուխ մաւեցաւ»: Ու ներքին հաւատքը ընտանեկան վառարանին մշտնջենի պաշտամունքը, արտաքին կեանքին մէջ մոռցուած գրեթէ, հոգեկան կեանքի բաժնին մէջ, ամէնէն ցաւատանջ հեծկլտութեան ու պահուն դուրս կը խուժէ յանկարծ, ա'յն պահուն, երբ դժբախտը իր մուխին մարիլը կ'զգայ: Չէ՞ք լսեր անի՞ող բերաններու հայհուլը, որով «Օճախդ մարի» կը պօռայ իր հակառակորդին երեսին, չարամաղթութիւններու ամէնէն սուր ու կծու շեշտը տուած ըլլալու համար իր սրտի բառերուն: Այս ամէնը ո՞վ սովորեցուց պարզամիտ մարդուն, որ տեղեկութիւն անգամ չունի իր կեանքին, իր գոյութեան, իր դիրքին ու կոչումին նկատմամբ: Ո՞վ ներշնչեց հիւանդին, իր մահուան անկողնէն պոռալու իրեններուն թէ կեանքի կրակը կը հատնի իր ներսը:

Ո՛ւ, մենք չենք փոխեր մեր համոզումը: Կրակին հաւատքը չպիտի մոռցուի բնաւ, քանի որ սրտի հաւատքն է անիկա: Վեցստեան կոյսերու գոյութիւնը անհրաժեշտ պէտք մը չէ անոր սեղանին ու վառարանին համար. — մենք որ հիմա կրակը կը պղծենք մեր շունչով, մեր թուքով, անհրաժեշտ վայրկեաններու մէջ ամէնքնիս՝ առանց բացառութեան՝ վեցստեան կոյսեր կը դառնանք, և անգիտակցօրէն թերեւս՝ անոր կը մատուցանենք մեր յարգանքը, եթէ ինկ ափ մը կրակ, կամ բուռ մը գոլ չգտնուի մեր վառարանին մէջ:

Անէծքի ու դժբախտութեան վայրկեաններու մէջ չէ միայն, որ կրակին հաւատքը կ'ուսնենանք մեր մէջ: Ընդհակառակը, անիկա մերն է մեր կեանքի բոլոր տեւողութեան ընթացքին, փոյթ չէ թէ իբր ամենանուիրականը մեր կրօնականութեան մէջ շատ քիչ անգամներ միայն արտայայտենք զանի:

Նախանձը կրակ մըն է, սրտմտութիւնը, ատելութիւնը, բարկութիւնը կրակներ են, որոնք կը լափեն մեր կեանքին թանկագին ժամերը:

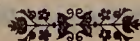
Կրակի հաւատքը չէ՞ միթէ սիրոյ հաւատքը: Չէ՞ք լսեր սիրատենչ սրտերու ձայնը, երբ կ'ըսէ «Կրակ մը կը տոջորէ զիս», կամ չէ՞ք լսած յուսահատ աղջիկներու ձայնը. «Ստոյգ որ գերեզմանը երջանիկ երկինք մըն է յոգնած մարմնիս և վշտերու կրակէն այրած հոգիիս համար»: — Եւ Աստուած, Սէրը՝ որ ինքզինքը կրակով մարմնացուց Բոթրքի բոցավառ մորենիին, և անապատի հրեղէն սիւնին մէջ, ուղեց որ մարդիկ կրակին հաւատացեալներն ըլլան, իրեն և սիրոյ հաւատացեալներ կարենալ ըլլալու համար:

Որովհետեւ սէրն ու կրակը մեր ազտատութիւնները կը մաքրեն: Սէրն ու կրակը կենդանութիւն ոգեւորող տարրն են, կենսատու պէտքը մարդուն, իր անվախճան գոյութեանը համար: Հարցուցէ՛ք Մարգարէին, և անիկա ձեզի պիտի ըսէ, անոնք որ Տէրը կը պաշտեն, ու կը պաշտեն սէրը, «Անոնց կրակը պիտի չմարի» (Ես. Կզ. 14):

Սէր-կրակը պիտի մաքրէ, պիտի զոռէ չարունակ մեր զգացումներուն ժանգոտութիւնը, փայլ պիտի տայ անոնց, կենսունակ ջերմութիւնով զմեզ պիտի զրդէ նմաններու միտքարութեան: Ի՞նչ ձօներ, ի՞նչ նուէրներ պէտք են հիմա այն կրակին, որ սիրոյ վառարանը կ'արծարծէ. — աշխարհ ամբողջ, կամ անհունութիւն մը բովանդակ:

Ի՞նչ փոյթ մեզի, երբ տկար հոգիներու համար սիրոյ կրակին իբր քառութեան ձօն կը բաւեն աչքերու աղու նայուածք մը, կամ համբոյրի մը շիթերը: Ես կը պաշտեմ զիս լափող կրակը, իբրեւ իմ հաւատքս, որ սահման չունի, եւ անհունին քառութիւնը միայն կ'ուզէ իբր տրիտուրը ներանձնեայ վառարանին:

Մ Ո Ւ Շ Ե Ղ Վ Ա Ր Դ Մ Պ Ե Տ

ՄՕՐ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ

Սիրելի զաւակս,

Գիտեմ թէ անձկութեամբ իմ նամակիս կ'սպասէիր. քու նամակներդ ժամանակին ընդունած եմ. Ուրախ եմ որ խոստումիդ համեմատ կը գրես միշտ: Ահա հին տարուան վերջալոյսին մէջ, զողջոջուն ձեռքով, գրիչս ձեռք կ'առնեմ պատասխանելու համար քեզի: Այս լոկի վայրկեանը խիստ յուզիչ է: Երեւակայէ ալեւոր, ուժասպառ մայրդ՝ զոր ա'յնչափ բուռն սիրով մը կը սիրես, և որուն ծերութեանը մէջ ուժգին թիկունք մը եղած ես չնորհիւ Աստուծոյ, Վաթսուն տարինքու ծանրութեան տակ յոգնած, գլուխս կը ծռեմ ճրագիս առջեւ, որ իմ մարելու վրայ եղող կեանքիս պէս մարելու ու նըւաղելու ծայր տուած է: Երանի՜ թէ խորապէս կարենայիր ըմբռնել մօր մը սիրտը ու անոր ներշնչումները, զոր իրական մայր մը կ'զգայ իր էութեան խորքէն: Հակառակ մեր սեռին յատուկ կազմին, չափազանցած չեմ ըլլար կարծեմ, եթէ քաջութիւնը ու նենամ ըսելու թէ մենք աւելի զգայուն ենք: Պզտիկ ցաւ մը կրկին ազդեցութիւն կ'ունենայ մեր վրայ, եւ երբեք չեմ կրնար հասկընալ թէ ինչո՞ւ ցաւերուն մեծագոյնը մեզի վիճակուած է: Հայրերը՝ որոնք իրենց ներսիդին բոցավառող բնածին կորով մը ունին, ինչ ինչ տառապանքներու մէջ կը ծիծաղին իսկ, մինչ մենք առանձին կուլանք: Զաւակը պարտաճանաչ հօր մը փառքն է: Մայրը սէր ու սիրտ ունի: Ես չեմ կրնար ըմբռնել աւելի մեծ մէկը քան այն երիտասարդ որբեւայրին, որ իր զաւակին կրօնքի, դաստիարակութեան ու գործի հոգը կ'ստանձնէ: Այնպէս կը կարծեմ թէ հին տարուան պէս, ես ալ իմ երկրաւոր կեանքիս շրջանը կատարած եմ, ուստի ինծի պատշաճ կը թուի իմ վերջին խրատականներս ղրկել քեզի, սիրելի զաւակս: Հա՞րկ է ըսել թէ այս տողերը գրած ատենս աչքերս կը փղձկին, բայց դուն, կ'աղաչեմ մի լար, ու Աստուած քու աչքերուդ լաց թող չիտայ: Մը-

տիկ ըրէ խօսքերուս:

Հայրդ բարեկեցիկ մարդ մըն էր, որուն հետ ամուսնացայ երբ 18 տարեկան էի: Զաւազանց կը գուրգուրար իր տանը վրայ: Երեք մանչ զաւակ ունեցանք որոնք սակայն քիչ ապրեցան: Հօրդ ուրախութիւնը տըրտմութեան փոխուեցաւ: Ինք Աստուծոյ վրայ հաւատք ունէր, ընթերցասէր էր, ջանք չէր ինայեք զիս սփոփելու համար: Առաւօտ մը մեր ընտանեկան աղօթքին նիւթն էր, Աննայի լոկի աղօթքը: Սովորաբար Ս. Գիրքը հայրդ կը կարդար, իր ընթերցումը մեկին, զուարթ ու յանկուցիչ էր: Այդ առաւօտ հայրդ կարելին ըրաւ իմ վիշտերս չարծարձելու համար: Իսկ ես սա կարճ աղօթքը ըրի. «Տէ՛ր, Սամուէլ մըն ալ ինծի», ուխտելով իրեն նուիրել ու ջանալ ուխտիս հաւատարիմ մնալ մինչեւ կեանքիս վերջին օրը: Անկէ ետքը միշտ զուարթ էի, տարին դեռ չի բոլորած ստացայ Տէրոջը ընծան, որ դուն ես: Վերջին տարին քոյրդ ծնաւ: Հագիւ թէ եռամսեայ եղած էր, հայրդ իր մահկանացուն կնքեց ու ես 28 տարեկան այրիացած մնացի: Կարելի չէ նկարագրել այն արհաւիրքներն ու նեղութիւնները՝ որոնց ենթարկուեցայ: Հօրդ միակ կտակն էր սա համարը «Երանելի է Տէրոջը յուսացող... ուստի քեզի անոր կը յանձնեմ»: Յիրաւի, սրտառուչ անցքեր ունեցայ, բայց «Աստուած ինծի նեղութիւններու մէջ միշտ պատրաստ օգնական» գտայ, ու իր յուսադրող խոստումները ինծի այո ու ամեն են: Աստուծոյ կառչելով, ջանացի քեզ կանուխէն կրթել Ս. գիրքերով, ջանացի կանուխէն սղտիդ մէջ հաւատքին սերմը ցանել, ջանացի ոտքերդ կանուխէն Աստուծոյ ճամբուն մէջ դնել: Երբ կը հեծկատայիր, երկինք նայիլ կը պատուիրէի քեզ ուսկից կուգար մեր օգնութիւնը: Գու առաջին սորուած երգգ էր. «Տէ՛ր, ալ մօտ ըլլամ քեզի», երբ այդ երգը առաջին անգամ երգելդ լսեցի, ինքզինքս վարձատրուած զգացի լիապէս: Երբ երիտասարդութեան թեւակոխեցիր, ջանքերս կրկնապատկեցի, առոյգ երիտասարդութիւնդ զապելու համար: Խիստ համարձակ, եռանդուն ու

խիզախ ոգի մը կը ցուցանէիր, շատ անգամներ սիրտս դող կ'ելլէր, կը փափաքէի որ պարտապաշտութիւն առնած չըլլամ, Բայց երբեք կամապաշտ չէիր դուն, եւ երբ յանցանքդ կը ցուցնէի, համեստօրէն կը խոստովանէիր զայն ու կը ձգէիր ալ Դիւրահաղորդ բնութեամբդ վաղամեռ հօրդ բարեկամին համակրանքին արժանացար անկէ ետքը յառաջ գացիր գործի ասպարէզին մէջ, ճամբորդութեան օրերուդ մէջ, գիշերուտն աղօթքներովս արթուն կը հսկէի Երբեմն պատճառած նեղութիւններուդ փախարէն փութացիր մեր տանը ղեկավարը ըլլալ ֆառք Աստուծոյ՝ Իրեն յուսացող աղախինը ամօթով չթողուց, Հինգ անգամ մահու ընէ ազատեցար։ Սառնածնա՛ն պաշտօնիդ մէջ իսկ ջանացիր իմ ուխտիս կնիքը անաղարտ պահել՝ Տէրոջը գթութեամբ, Երիտասարդ էիր, օր մը հօրդ գերեզմանը առաջնորդեցի քեզ, ու երբ հասանք հոն՝ բարի հօրդ շիրմին քով, երկուքս ծնրադրած, երկու ձեռքերդ ափերուս մէջ առնելով՝ սըրտեանդն աղօթեցի։ Արշալոյսը նոր կը ծագէր մեր վրայ, ըսի՝ «Տէրը քու արշալոյսդ ըլլայ»։ Ս. Գիրքդ, որ մանկութեան ատենդ քեզի նուիրած էի, իմ ձեռքերովս, ծոցդ դրի ու ըսի «Խրատը պահէ, զի ան լոյս, հարստութիւն ու կեանք է»։ Մանաւանդ երեք ոսկեղէն յանձնարարութիւն ըրի «Աստուծոյ հաւատայ, զգաստ եղիր, անձիդ վստահէ»։ Գու մասիդ ուրախառիթ լուրեր առած եմ։ Գոհ եմ։ Սակայն ինծի զրկած վերջին երկու նամակներուդ մէջ քանի մը առարկելի կէտեր կան, զորս կ'ուզեմ մատնանի ընել։ Երիտասարդ մը որ որչափ լուրջ ըլլայ, իր տարիքին համեմատ դեռ խակ կրնայ համարուիլ։ Իրապէս մենք հիներս, ձեր խանդը չունինք, ո՛չ ալ կրնանք երեւակայութեան թռիչներով վերերը սաւառնիլ ու գեղեցկահիւս երգեր քերթել։ Բայց կը կարծե՞ս որ մենք կ'անգիտանանք ատոնք, երբեք, Չէ՞ որ մենք ալ ժամանակին երիտասարդ էինք, ու երեւակայութիւնը քիչ չատ սիրող։ Սուր երեւակայութիւնը որ մտքին մէկ գեղեցիկ հանգա-

մանքն է, յարգելի է։ Սակայն ես ըսել կ'ուզեմ թէ փորձառութիւնը աւելի յարգելի է։ Միտքդ վայրապար չորհարած կ'ըլլաս երբ մանրախոյզ քննութիւններ կատարելու կը ձեռնարկես, հասկնալու համար թէ կեանքը ուսկից ծագում առած է, թէ ի՞նչ է մարդը։ Դժուար չէ գուշակել թէ յոռի շրջան մը անցընելու վրայ ես։ Երբեմն առոյգ մարդիկ սեւամաղձոտ կ'ըլլան, առանց ծածուկ հիւանդութիւն մը ունենալու։ Մարդ Աստուծոյ ձեռակերտը ու գլուխ գործոցն է, կամ բաղադրեալ գեղեցիկ ուժերու մէկ ամփոփումը, զոր Աստուծոյ անոր մէջ գետեղած է։ Մարդը Աստուծոյ մեծ խորհուրդն է, հիւսալի էակ մըն է ան եւ Աստուծոյ պատկերը։ Երբեմն մարդիկ կ'ըսեն թէ Եսը մարմինը կը յատկանշէ, Սակայն բուն Եսը Աստուծոյ պատկերը ներկայացնող հոգեկան մարդն է։ «Էկօիզմ» բառը որ յունարէն «էջօ» բառէն առած է իր արմատը, բացարձակ եսը կը յատկանշէ։ Ս. Գրոց մէջ Աստուծոյ իրեն համար այսպէս ըսած է «Ես եմ»։ Հետեւաբար մարդ իր եսին գիտակից ըլլալու է, իր եսին վստահիլ անհրաժեշտ է, որովհետեւ այն չքնաղ կարողութիւնները զորս ունինք, Աստուծոյ մեր մէջ դրած է, ու անոնք Աստուծոյ գեղեցիկ զօրութիւններն են։ Գուրգուրայ անոնց վրայ։

Ասիկա ըսել չէ անշուշտ թէ մարդը մեղաւոր չէ, այո, մեղաւոր ենք։ Միթէ մեր այս սքանչելի երկրագունտը խաւարին տակ կեանալուն համար իր արժէքը կորսնցուցած կ'ըլլայ, Երբեք, Մենք հաստատ գիտենք թէ համակ զանձ է ան։ Նոյնպէս մեղքը մեր վարկը իսպառ չի կոտրեր, թէպէտեւ կը մնասէ։ Կարճ խօսքով Յիսուսի քաւալան զոհին մէջ Աստուծոյ սէրը այնչափ գեղեցիկ կ'արտացոլայ որչափ մարդուն արժէքը, Եթէ մարդ ինքնին, մեղանշական ըլլալով բոլորովին անարժէք եղած ըլլար, Յիսուս անոր համար մահը երբեք յանձն պիտի չառնէր։ Մարդուն փառքով ու պատուով պահուած ըլլալուն մէջ ով գիտէ ինչ մեծ նպատակ ունի Աստուծոյ։ Սակայն սիրելի զուակս, հաստատ գիտցիր որ մարդ իր գեղեցիկ յատկանիշերով

հանդերձ սահմանափակ էակ մըն է։ Այդ պատճառաւ տկար է կ'ըսենք անոր։ Մեր կեանքի օրերուն մէջ Աստուծոյ մասնաւոր զօրութեանը կարօտ ենք։ Այդ անհուն զօրութիւնը կուգայ ու մեր հունաւորին հետ կը խառնուի ու մենք յաղթական կը հանդիսանանք։ Նոր տարիին հետ ուխտերդ նորոգէ, միշտ սա հարցումը ըրէ քեզի, թէ « Յիսուս ի՞նչ կ'ուզէ ինձմէ »։ Հեզ ու խոնարհ եղիր սրտով, ու Ան քեզ պիտի առաջնորդէ լուսասփիւռ ճամբուն մէջ։ Աստուծոյ ապաւինելով աշխատէ երկրի վրայ երկնային կեանք վարելու։ Սուրբ Գիրքդ միշտ կարդայ, աղօթքը մի ձգեր, եկեղեցիէն մի հեռանար, կեանքդ

աղօթքիդ մարմնացումը թող ըլլայ, Փորձութիւններ պիտի գան քեզի, ինքզինքդ մինակ պիտի զգաս, երբ Յիսուս քովդ է հոն զըրախտ է։

Ուստի Յիսուս քեզի լոյս, խմաստութիւն, զօրութիւն, վահան ու ասպար ըլլայ։ Մինչեւ հիմա իր շնորհիւ ուխտիս հսկեցի։ Ասկէ եաքը զո՛ւն պիտի պահես քու ուխտդ զոր իր առջեւ ըրիր հանդիսաւորապէս։ Նոր ուխտին Աստուածը քեզ հաստատուն պահէ։

Կարօտակէզ մայրդ

Մ. Ս.

Արտագրեց ՅԱԿՈԲ Պ. ՊԱՍՄԱՅԵԱՆ

ՎԵՐՋԱՑՈՂ ԴԱՐՈՒՆ ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ԳԻՐՔԵՐԸ

Ը.

ՈՒԻԼԵՐՍ ՏԸ ՈՒԻԴ ՀԱՅՏԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

Վերջացող դարուն տասը ամէնէն մեծ գիրքերուն մէջ առաջին տեղը պիտի տայի Հէկէլի Տրամաբանութիւնին, որ մարդոց սորվեցուց թէ, ամէն բան Մտքինն է, որուն մէջ « Խորհուրդին բոլոր առարկաները և մտածող իրերը » կը տարրանան։

Բ. Ն է Գօնդի Դրական Փիլիսոփայութիւնը, որ մարդուն միտքը ընկերային պայմաններուն օտարոտի պատճառներուն խուզարկութենէն դարձուց բուն իսկ այդ պայմաններուն ուսումնասիրութեան։

Գ. Լիէլի Սեկրաբանութեան Սկզբունքները, որ նորարածած ուժերու միջոցաւ կատարուած երկրարանական ձեւափոխութիւնները բացատրեց, անով անգործարանաւոր նիւթը բնական օրէնքի սահմանին մէջ մտցնելով։

Դ. Տարուինի Տեսակներու Մագոււմը։

Ե. Սթենսլըրի բազմահատոր Համադրական Փիլիսոփայութիւնը, որ բնագիտական անըստոյգ հիման մը վրայ, հաստատեց ամէն խնդրի լուծման յարմար տարազ մը, և որ

մանրամասնութեան հրաշալի ճոխութեամբ մը լրացուց Հէկէլի մարդաբանական ծրագիրը, որ էր տիեզերքին ըմբռնելի գաղափարի մը միութեան վերածուած ըլլալը։

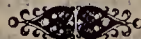
Զ. Քարլայլի Սարդուր Ռեզարթուսը որ թոթափեց պայմանագրական ընկալեալ սովորոյթները։

Է. Էմըսընի Փորձերը, որ ժխտեց մարդուն և աստուածներուն վերագրուած անիրական հաւատալիքները։

Ը. Ռըսսելի Արդի Նկարիչները, որ դեղեկագիրտական անկեղծութեան ներշնչումը տուաւ, ինչպէս Ուէստմինսթըրի Արքայաբանին մէջ վերջերս կանգնուած յուշարձանին վրայ գրուած է. « Յարգանք պղտիկ մարդուն և իր գործին, մեծ մարդուն եւ իր գործին, Աստուծոյ եւ իր գործին »։

Թ. Տիկին Սթօուի Աղբար Թովմասի Տնակը։

Ժ. Պրունլինկի Բանաստեղծութիւնները։

ԲՈՄՈԼԱ

Գ Ի Ր Ք Ա .

Գ Լ ՈՒ Ի Բ .

ՆԱԽԱՃԱՅ ՄԸ ՍԵՐԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՓՈԽԱՐԻՆ

— Ո՞վ ես դու: Աչքդ կուրնայ: Բան ծախու առնելու միտք չունիս: Դատարկապորտ մը, կամ աւելի գէշ բան մըն ես: Կորսուէ, վաղէ, քեզի յարմար ընկեր գտի՛ր, ապա թէ ոչ ուզածէդ աւելի շուտ ցատկել կուտամ:

Օտարականը ետ քաշուեցաւ և այս խօսքերը ըսողին նայեցաւ սրտնեղիչ հանդարտութեամբ և ժպիտով մը: Այս վերջինը գէր բայց մտտ կնիկ մըն էր, էրիկմարդու բաճկոն մը հագած էր կապոյտ շրջադգեստին վրայէն, և իր արեւակէզ խորշումած երեսը տակաւին կէս տխուր ու կէս ծիծաղելի մայրական նմանութիւն մը ունէր փոքրիկ գեղջկուհիին մանկական կակուղիկ երեսին:

Երիտասարդին պայծառ ժպիտը անդիմադրելի կերպով հաշտարար բնութիւն մը ունէր: Բայց Մոնա Կիթա այդպիսի աղդեցութեան ուղի տուող կին չէր, և իր խօսքը շարունակեց կարծես թէ աւելի սաստկացած զայրոյթով:

— Այո, այո, գդակ և բաճկոն հագած ուրիշ կապիկներու պէս դուն ալ կրնաս խընդալով ակռաներդ ցուցնել: Եւ դուն թեասա, ի՞նչ խնդութեան ետեւէ ես, յարեց, իր պղծկան դառնալով, կաթը անոր ասոր բաժնեկու ելեր ես:

— Ո՛չ, աիկին, ըսաւ օտարականը աղաչական ժպիտով մը, մի բարկանար աղուոր թեասայիդ՝ գութ ցուցնելուն համար անթի ճամբորդի մը որ պատահմամբ առանց ստակի մնացեր էր: Գու գեղեցիկ երեսդ այնքան սիրուն կ'երեւայ խոժոռ նայուածքիդ ներքեւ որ շատ կը փափաքիմ ժպիտով մը պայծառացած տեսնել զայն:

Երբ Մոնա Կիթա իր ահարկու ճանկերը վեր վերցուց պերճախօսութեան առաջին և վերջին գէնքը գործածելու, Պրաթի որ մէկ երկու րոպէ առաջ հոն հասած էր, իր ընկերին կ'ըսէր. « Ի՞նչ կը խորհիս այս թութակին վրայ, Նելլոյ, իր լեզուէն վենետիկի հոտ չե՞ս առներ: »

— Ո՛չ, Պրաթի, ըսաւ սափրիչը: Ինչպէս քիչ մը առաջ ըսի, քու խելքդ էշի խելքին շատ կը նմանի, մանաւանդ ականջին կողմը: Այս օտարականը Յոյն է: Պարագ տեղը այսչափ ատեն չեմ ածիլած աղնիւ Տիմիթրիոյի մօրուքը, որուն ուսումնական ծնօտէն ալ մէկէ աւելի ցաւող ակոյայ քաշած եմ:

— Ի՞նչ է այս փոթորիկը, Մոնա Կիթա, յարեց Նելլոյ քիչ մը զբօսանքի պատեհութիւն գտնելուն ուրախ: Այս օտարական երիտասարդը անվայել բաճ մը ըրաւ:

— Կորսուեցէ՛ք ամէնքդ ալ եւ քաւարանէն մի՛ կլլէք մինչեւ որ ձեզի համար վըճարեմ, ըսաւ Մոնա Կիթա կատղած՝ արմուկովը Նելլոն հրելով, և իր ջորին առաջ քաշեց, որպէս զի օտարականը ստիպուի մէկ կողմ ցատկել: « Թեասա, ապուշ աղջիկ, ջորիդ քիչ մը առաջ բեր որ սա կառքը անցնի »:

Երբ թեասա դարձաւ ջորիին սանձէն ըրունելու, երկշոտ նայուածք մը ձգեց օտարականին վրայ որ Նելլոյի հետ կառքին ճամբայ տալու վրայ էր, և այս ակնարկը բաւական եղաւ նշմարելու երիտասարդին ձեռքին շարժումը, որով հրաժեշտի ողջոյն կուտար:

— Բեզ Նելլոյի կը յանձնեմ, պարոն, ըսաւ Պրաթի սայլին միւս կողմէն, որովհետեւ պարկս և կողովս այս բազմութեան մէջէն աւելի առաջ չեմ կրնար տանիլ, եւ տունն ալ գործ ունիմ: Մի մոռնար մեր

սակարկութիւնը: Նեղոյ խանութս կրնայ քեզի ցուցնել եւ քեզմէ երես պիտի չդարձնեմ:

— Բիւր շնորհակալութիւն, բարեկամ, ըսաւ օտարականը խնդալով, և յետոյ Նեղոյի հետ մտաւ այն փողոցը որ ուղղակի Մայր Եկեղեցիին հրապարակը կը տանէր:

Գ Լ Ո Ի Խ Գ.

ՍԱՓՐԻՉԻՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

— Շիտակը խօսելով, ըսաւ օտարական երիտասարդը, երբ սայլերու և ջորիներու ժրխորէն քիչ մը ազատեցան, չեմ ցաւիր այդ իմ պաշտպանէս այնպիսի մէկու մը յանձնուելուս որ աւելի կիրթ լեզու մը և աւելի խելքի մօտ արհեստ մը ունի: Ձեր քաղաքին մէջ փողոցները պատելով կոտորած ապակի և հին հանդերձ գնողներու համար սովորական բան է քնարներու և սուրերու խանութի ալ տէր ըլլալ:

— Սովորական: Ո՛չ, Մեր Պրաթին սովորական մարդ չէ: Իր գաղափարը ունի եւ անոր համեմատ կ'ապրի, ինչ որ չեմ կրնար ըսել ոչ մէկ փրկսփայի համար զոր ածիլելու պատիւն ունիմ, պատասխանեց Նեղոյ, որուն շաղակրատութիւնը լեցուած չիչի մը նման փոքրաքանակ բան դուրս չէր կըրնար տալ: Պրաթի միտքը դրած է խիստ սակարկութեամբ կրցածին չափ շատ հաճոյք հանել այս կեանքէն, և վերջաբանը դնել քաւարանէն ամէնէն դիւրին կերպով անցնելու սակարկութեամբ մը: Բայց Աստուած թողութիւն տայ ինծի, յարեց Նեղոյ իր ձայնը փութելով եւ ինքզինքը խաչակնքելով, այսպէս թեթեւութեամբ խօսիլ չվայլեր անանկ օր մը երբ Լորենցոյ մեռած պառկած է և Մուսանբը իրենց մօզերը կը փեթթեն — միշտ կսկծալի խորհուրդ մը սափրիչի մը համար:

— Ի՞նչ Լորենցոյ է այդ որուն համար կ'ըսես թէ մեռած է, հարցուց օտարականը:

— Ինչ Լորենցոյ, կարծեմ միայն մէկ Լորենցոյ կայ որուն մահը կրնայ շուկան իրար անցընել: Լորենցոյ տէ՛ Մէտիչին է ան, մեր Աթէնքին Պերիկլէսը — եթէ ներքի է այսպիսի բաղդատութիւն մը ընել Յոյնի մը ներկայութեան:

— Ինչո՞ւ չէ, ըսաւ միւսը խնդալով, վասն զի կը տարակուսիմ որ Աթէնք, մինչեւ իսկ Պերիկլէսի օրերը, քեզի չափ ուսումնական սափրիչ մը կրնար հանել:

— Այո, այս, գիտէի որ Յոյն էիր, ըսաւ անվեհեր Նեղոն, ապա թէ ոչ՝ ես պարապ տեղը ածիլեր եմ յարգելի Տիմիթրոյի Բալքոնտիլան: Բայց կը ներես, զարմանքէս շուարած եմ: Դուն անկէ աւելի աղէկ իտալերէն գիտես, թէեւ քառասուն տարի իտալիա բնակած է ան:

— Քու զարմանքդ քիչ մը պիտի թեթեւայ եթէ գիտնաս որ երկար տարիներէ ի վեր իտալիա հաստատուած յունական զարմիր մը շառաւիղն եմ: Պարիի մէջ ծնած եւ իտալացիի մը ձեռամբ դաստիարակուած եմ: Յունական ներկս իր գոյնը նետած էր կարծեմ, մինչեւ որ վերստին ներկուեցայ երկար առեւն աստուածներու և դիւցազններու երկրին մէջ բնակելով կամ ճամբարդելով: Եւ քեզի անձնական խոստովանութիւն մը ընեմ, այս նոյն յունական գոյնը վրաս զընուած քանի մը հին գոհարներս միակ ինչքս են զոր ստացած եմ նաւաբեկութենէս: Սակայն գիտես որ երբ աշտարակները կը կործանին, փոքրիկ բոյն շինողներուն գործը գէշ է — ձեր Պերիկլէսին մահը ինծի խորհիլ կուտայ որ աւելի աղէկ կ'ըլլար եթէ Հընոմ ուղղած ըլլայի քայլերս, ինչպէս պիտի ընէի եթէ Օգոստինեան միաբանի մը խրատը չըլլար: «Եթէ Հոմերոս, ըսաւ, ան, անթի ուսումնականներու խուժանի մը մէջ պիտի կորսուիս, բայց Ֆիորենցայի մէջ արուեստից և գիտութեանց պաշտպան Լորենցոյի արեգակը ամէն անկիւն կը լուսաւորէ: Իտալիոյ մէջ Ֆիորենցան է քու ունեցածներուդ նման վաճառքի լաւագոյն հրապարակը»:

— Հարկաւ, և այնպէս պիտի մնայ, ը-

սաւ Նեղոյ: Լորէնցոյ ուսումնականներու միակ պաշտպանը և դատաւորը չէր: Աստուած չընէ: Որովհետեւ մեծ սեխ մըն էր ան, Ֆիորէնցայի միւս քաղաքացիները դժուամ չեն: Պերնարոտոյ Ռուչելային, Ալամաննոյ Ռինուչինին և ուրիշները չունինք: Եւ եթէ դուն ասանկ բաներու վրայ տեղեկութիւն ունենալ կ'ուզես, Նեղոն է մարդը որ քեզի կրնայ օգնել: Եւ նախ քան մագերուդ գանք: Այդ մօրուքը պէտք է վար տանք: Մենք հոս Ֆիորէնցայի մէջ չենք սիրեր մարդու մը քիթը տեսնել մագի փունջի մը վրայ ցցուած: Բայց կը տեսնեմ որ կանգ կ'առնես: Բնականաբար աշխարհի հրաշալիքներէն մէկուն՝ մեր Մայր Եկեղեցիին կ'ուզես նայիլ: Լաւ, լաւ, լոկ ակնարկ մը: Սակայն կ'աղաչեմ որ աւելի ուշադիր քննութիւն մը վերջի թողուս, մինչև որ քեզ ածիլեմ: Իմ արուեստիս ներշնչումը թրթռում մը կաւտայ ինծի մինչև ածելիիս բերանը:

Թեթեւաշարժ սափրիչը օտարականին ձեռքէն բռնեց եւ զայն տարաւ տեղ մը ուրկէ կարելի էր տեսնել ահագին մթադոյն զըմբէթը ու ճոթթոյի երկնաբերձ շնորհալի գանգակատունը, և չքնաղ ութանկիւն Սան ճովանին ալ իրենց տոջեւն էր, իր եղական յարկ յարկ բաժնաւած պղնձեայ դուռներով: Արուեստի այս հրաշակերտը քիչ մը առեն շրտելէ եւ իրենց գաղափարը իրարու յայտնելէ ետքը վերջապէս հասան Նեղոյի խանութը:

— Կը տեսնեմ որ արդէն յաճախորդ ունեցեր ես, Սանարոյ, ըսաւ սափրիչը խօսքը ուղղելով լրջագէմ սեպեայ երիտասարդի մը: Հիմա աթոռը չտկէ որ այս պարոնը նստի և ամէնէն անուշահոտ օճառը փրփրեցուր, որովհետեւ մեր բարեկամը ուսումնական և գեղեցիկ կզակ մը ունի:

— Կը տեսնեմ որ փոքրիկ սիրուն առանձնասենեակ մը ունիս հոս, ըսաւ երիտասարդը վանդակաձեւ միջնորմէ մը ներս նայելով, որով խանութը զատուած էր նոյնքան մեծ սենեակէ մը: Կ'երեւայ թէ քու ուսումնական բարեկամներուդ կաճառը հոս կը համախմբուի:

— Հոն ինչպէս նաեւ իմ խանութիս մէջ, ըսաւ Նեղոյ: Վասն զի խանութս մուսաններուն ոչ նուաղ յարմար ժամադրութեամբ մըն է, ինչպէս դուն ալ իրաւունք պիտի տաս, եթէ անգամ մը զգաս իմացականութեանդ յանկարծական լուսաւորութիւնը և ներշնչման անդորր ոյժը՝ կզակիդ մաքրուելէն ետքը:

(Շարունակելի)

ԼՈՐՏ ՔԸՐՁԸՆԻ ՄԷԿ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔԵՐԸ

ԱՍԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

Յաճախ ինձ կը թուի թէ Ասիա ունի այն տեսակ դիւթիչ երեւոյթ մը, զոր որ եւ է երկիր կամ արեւմտեան կիսագունդին մէջ որ եւ է տեղ մը կարենայ ունենալ: Շատեր այնպէս կը հաւատան թէ՛ ան մեր ցեղին եւ լեզուին որորանը եղած է, ճիշդ այնպէս ինչպէս եղած է անշուշտ մեր կրօնքին եւ մեր ամենագեղեցիկ գաղափարներուն էն մեծ աղբիւրը: Որքան ալ ընդարձակ ըլլայ այն անջրպետը՝ որ կ'անջատէ մեզ անկէ, նորէն կ'ազդէ ան մեր գաղափարներուն վրայ: Ասիական աշխարհը եղած է պատմական կարեւոր անձնաւորութեանց թատերաբեմ մը: Ասիական տոհմինն է այն զօրութիւնը, միաստուածութեան հաւատքը, որ ուրիշ որ և է ազդեցութենէ աւելի ձեւափոխեց և բարձրացուց մարդկային սեռը: Այն վեց մեծ բարոյախօսներէն հինգը, զորս աշխարհս վայելած է, Ասիական ծնողքներէ ծնան և ասիական հողին վրայ ապրեցան: Հին պատմութեան էն նշանաւոր անձնաւորութիւնները Ասիոյ մէջ ծնած են:

Ասիոյ կը պարտինք Եփրայական գրականութեան և Հին Կտակարանի փայլուն էջերը: Հրեայ մեծամեծներու հարսնեղին կանչուած եղանակներն են երաժշտութեան էն անուշ կտորները, և արդի բոլոր գիտութեանց սաղմը կը գտնուէր արաբական գեղարուեստներուն մէջ: Հնութեան էն մեծ զրոգը հոնկէ ընտրեց իր զիւցազներգու-

Թեան թատերաժայրը : Նաեւ հոն էր որ նա-
ւաստիին կողմնացոյցը առաջին անգամ մար-
դիկը առաջնորդեց անկոխ ջուրերուն վրայ :
Նոյն իսկ մեր ներկայ ժամանակին մէջ
ալ, անոր օժանդակութեամբն է որ երեք
նոր զիտութեանց կատարեալագործութեան
հասանք, որոնք են բաղդատական դիցաբա-
նութիւն, իրաւագիտութիւն, բանասիրու-
թիւն : Ասիաէն է որ ժառանգեցինք արաբա-
կան քանդակագործութիւնը, ճարտարապե-
տութեան արուեստին էն հոգեկանը, եւ էն
նրբացեալը : Նոյնպէս չինական յախճապա-
կին, պարսկական խեցեղէնը :

Անոր հօղին վրայ կառուցուեցաւ քա-
ղաքներուն էն հիւանալին՝ Բաբելոնը, շէն-
քերուն էն իշխանականը՝ Բէրսոպոլիսը,
տաճարներուն էն հոյակապը՝ Անկոր վաթը :
Հոն է որ կը գտնուի բնութեան արտադրու-
թեանց էն զարմանալին, երկրագունտի մա-
կերեւոյթին վրայի էն բարձր լեռները, գրե-
թէ էն մեծ դետերը, դաշտանկարներուն էն
լափշտակիչը :

Ձքնա՞ղ երկիր :

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

Անցեալ չարթու, հինգչարթի օր, Անգ-
լիոյ Խորհրդարանին նստաշրջանը բացուե-
ցաւ : Էտուարտ Է. Լորտերու Խորհրդարանը
գնաց, ընկերակցութեամբ Թագուհիին, պե-
տական չքեղութեամբ, Լորտերը իրենց պաշ-
տօնական վերարկուններով, Լորտուհիները ի-
րենց ընդունելութեան օրեւու արդուզար-
դով, և գլխաւոր օտար ղեսպանները իրենց
համադգեստով : Դահաճառը, զոր Թագաւո-
րը անձամբ կարգաց, թէեւ երկար էր և զը-
րական արժանիքէ զուրկ, բայց եւ այնպէս
խիստ յստակ էր և մէկ կէտ մը մասնաւո-
րաբար կը շեշտէր : Կալէսի իշխանին ճամ-
բորդութեան ակնարկութիւնն ընելէ վերջ՝
յայտարարեց թէ օտար տէրութեանց հետ
Անգլիոյ բոլոր յարաբերութիւնները բարեկա-

մական եղած են միշտ : Խօսելով Հարաւային
Ափրիկէի պատերազմին վրայ ցաւ յայտնեց՝
պատերազմին այսքան տաղտկալի հանգա-
մանք մը ստացած ըլլալուն, բայց զիտել
տուաւ թէ զինուորները շարունակ ցոյց տը-
ւին զուարթութիւն մը՝ հրոսակային կռիւ-
ներու յարակից դժուարութեանց տոկալով,
և թշնամոյն հետ վարուելու միջոցին անոնց
մարդասիրութիւնը ամէն գովեստէ վեր էր :

Լորտ Սքէնսը, հակառակ կուսակցութեան
վարիչը, խօսք առնելով շեշտեց սա կէտը
թէ պէտք էր որ հիմա կառավարութիւնը
բանակցութեան մօտէր Պօէրներուն հետ հաշ-
տութիւն կնքելու համար : Լորտ Սայգարի
խիստ կտորուկ և քիչ մը արհամարտ շեշ-
տով մը յայտարարեց ի պատասխանի թէ
պարզապէս անկարելի էր որ կառավարու-
թիւնը բանակցութեան մօտէր առանց ու եւ
միջազգային պատճառի՝ Բրիտանական կալ-
ուածներուն վրայ արշաւող մարդոց հետ
մինչև որ իրենք նախ չխոնարհէին ու նե-
րում չխնդրէին : Լորտերու Խորհրդարանին
մէջ բոլոր խօսողները կ'ընդունէին թէ՛ եր-
բեք կարելի չէր որ Պօէրները անկախութիւն
ստանային, և ահա հոս էր որ Լորտ Ռոզ-
պէրի սա յանդուգն դիտողութիւնը ըրաւ թէ
Կառավարութիւնը իր բռնած ընթացքովը
բոլորովին ձանձրացուցած և զզուեցուցած է
ամբողջ Եւրոպան :

* * *

Լորտ Քինէրի հեռագիրները կը շարու-
նակեն խիստ նպաստաւոր լուրեր հաղորդել
Անգլիացւոց զինուորական կացութեան մա-
սին : Անցեալ երկու շաբաթուան միջոցին
Պօէր պատերազմող տարրէն հարիւրաւոր հո-
գիներ ևս պակսած են՝ սպաննուելով, գերի
բռնուելով և կամ անձնատուր ըլլալով : Պա-
տերազմի դաշտին վրայ ամէնէն անհաշտ ու
յանդուգն կռուողները կ'ըսուի թէ պատե-
րազմը կը շարունակեն ոչ թէ որովհետեւ կը
յուսան վերջապէս անկախութիւն ձեռք ձը-
գել, այլ պարզապէս կը ջանան կարելի ե-
ղածին չափ Անգլիացւոց սուղի նստեցնել
իրենց անկախութեան կորուստը : Նոր կա-

մաւորներ պիտի ղրկուին դարձեալ թրանս-վալ որպէս զի հիմա պատերազմի մէջ կը ուսող կամաւորները կարենան ետ դառնալ :

Պէտք է գիտնալ թէ ամէն կամաւոր զինուոր միայն մէկ տարուան համար կը զինուորա-գրուի , բայց միայն ինը ամիս պարտական է Հարաւային Ափրիկէի մէջ անցընել , եթէ իր տարուան մը ծառայութենէն առաջ պատերազմը վերջանայ կրնայ անմիջապէս ազատ արձակուիլ և կամ , եթէ ուզէ շարունակել իր ծառայութիւնը մինչև մէկ տարուան պայմանաժամին լրանալը :

* *

Բայխաղակին մէջ Լայպերմէն Ֆոն Սո-նէնպէրկ հակասեմականներու պետը , կատարի և վերջին աստիճան անարգալից յար-ջակում մը քաւ Մեծն Բրիտանիոյ և անոր բանակին դէմ : Ասանկ այլանդակ ու ծայ-րայեղ անարգանքի կարելի էր որ Անգ-լիացիք մեծ կարեւորութիւն չտային , եթէ վարչապետը , Ֆոն Պիլուով , սաստկապէս յան-դիմանելով յանդուգն ատենախօսը լռեցնէր զանիկա : Բայց փոխանակ այսպէս ընելու , Ֆոն Պիլուով մեղմ կերպով մը սաստելով ատենա-խօսը թէ վայելուչ չէր այդ կերպով խօսիլ այն « զինուորներու մասին , որոնք դիտեն թէ ինչպէս մեռնելու են » բաւականացաւ անոր ըսածը մխտելով « որովհետեւ Գերմա-նիոյ միայուն չահը կը պահանջէր որ միշտ բարեկամական և խաղաղասիրական յարա-բերութիւններ մշակուէին Անգլիոյ հետ » : « Մեր յարաբերութիւնները , ըսաւ վարչա-պետը , երբեք թշնամական եղած չեն Անգ-լիոյ հետ . այդ երկրին հետ մենք բազմա-թիւ եւ կարեւոր շահերով կապուած ենք » : Ապա յոյս յայտնեց որ ապագային մէջ աւելի խոհական և զգուշաւոր ըլլալով ասանկ ան-հաճոյ միջադէպերու պատճառ չպիտի ըլ-լար , միջադէպեր՝ որոնք կրնային երկու տէրութեանց փոխադարձ շահերու պահան-ջած բարւոք յարաբերութիւնը խանգարել : Ֆոն Պիլուովի այս դիտողութիւնները որոնք կ'ենթադրէին թէ Ֆոն Սոնէնպէրկ միայն խո-հականութեան ու զգուշաւորութեան մասին թերացած էր , վարչապետին կարողութեան

և դատողութեանը նկատմամբ աննպաստ տպաւորութիւն մը առաջ բերին , եւ Ֆրան-սայի մէջ յոյս յայտնուեցաւ թէ Գերմանիա ու Անգլիա իրարու դէմ պատերազմ հրատա-րակելու վրայ էին : Եթէ վարչապետը Անգ-լիոյ հետ իրապէս կ'ուզէր բարեկամական յարաբերութիւն մշակել , բացարձակապէս հերքելու էր Բայխաղակին մէջ եղած ա-սանկ թշնամական յայտարարութիւն մը եւ արժանի եղած կերպով մը յանդիմանելու էր այս անլուր զրպարտութեան հեղինակը : Բայց այս միջադէպն ալ , ուրիշներու նման ապացոյց մըն է թէ իրօք Գերմանիա Անգ-լիոյ նկատմամբ բոլորովին հակակիր ուղղու-թեան մը կը հետեւի :

* *

Ռուսիոյ ելեմտային նախարարը իր տա-րեկան տեղեկագիրը ներկայացուց Ջարին , Մ . Վիգըէ իր տեղեկագիրին մէջ , որ նը-պաստաւոր գաղափար մը չիտար երկրին ելեմտային կացութեան , կ'ըսէ թէ սովոր-ական ծախքերը տասը տարուան մէջ 10առ հարիւր աւելցած են , մինչդեռ եկամուտը գրեթէ յաւելում ցոյց տուած չէ : Այս յա-ւելեալ ծախքին մեծ մասը գործածուած է երկաթուղիներու նորոգութեան և երկա-թուղոյ նոր դիժերու շինութեան , բայց ինչ որ ալ ըլլայ , 20 միլիոն անգլ . ոսկիէ աւելի բաց մը կայ : Մ . Վիգըէ կ'ըսէ թէ այս բացը կրնայ փակուիլ պահեստի գումարովը , սա-կայն պահեստի գումար ըսուածը ուրիշ բան չէ բայց եթէ Ռուսիոյ ըրած փոխառութեանց գումարը որ կը բարդուի հանրային պարտ-քին վրայ : Պատճառ չկայ սակայն Ռուսիոյ ելեմտային կացութեան մասին բոլորովին յոռետես ըլլալու , բայց միևնոյն ատեն իրողութիւն մըն է որ այսօր Ռուսիոյ գանձը շատ անցուկ վիճակի մէջ է : Ահա այս իրողութիւնն է որ կանգ առնել կուտայ Ռու-սիոյ իր յառաջխաղաց ընթացքին մէջ :

* *

Ֆրանսայի և Իտալիոյ միջև կնքուած բարեկամութիւնն ալ իրողութիւն մըն է հի-մա : Գնդ . Բիքառ վերջերս դիտել տուաւ թէ Ֆրանսա ինքզինքը պաշտպանելու համար

իր զինուորական զօրութիւնը աւելցնելու նպատակով հիմա ուրիշ տէրութեանց հետ Զինակցութիւններ կնքելու աշխարհավարութեան մը կը հետևի Թրանսսական բանակին առաւելութեանց վրայ ինչ որ ալ ըսուի, իրողութիւն մըն է որ Գերմանական անոր հետ բաղդատելով քսանըհինգհար հոգիի անաւելութիւն մը ունի: Դիւրին չէ դարմանել այս անհաւաստութիւնը քանի որ երկրին բնակչութեան թուոյն հետ ուղղակի կը համեմատի անոր զինուորական ուժը: Արդ՝ ենթադրելով որ Թրանսսա իր բոլոր ջանքերովը կարող չէ գերմանականին չափ մեծ բանակ մը ունենալ, այն ատեն ուրիշ բան չմնար ընելիք, բայց եթէ իր երկրէն դուրս ուրիշներու զինուորական ուժերու օգնութեանը դիմել: Թրանսսա գահ եղած չէ Ռուսական Զինակցութեան շնորհիւ Եւրոպայի մէջ իր գրաւած դիրքէն: Ռուսիոյ բարեկամութիւնը որչափ թանկագին ալ ըլլայ, Թրանսսա կ'ուզէ նաեւ իտալիոյ բարեկամութիւնն ալ չահիլ: Իտալիա մեծ ապահովութիւն մըն է Թրանսսայի համար մանաւանդ Գերմանիոյ հետ պատերազմի մը պարագային և կրնայ իր մեծ ու զօրաւոր նաւատորմի զովը կարենոր ծառայութիւններ մատուցանել ուրիշ քաղաքական խառնաշփոթութեանց մէջ: Թրանսսա այսօր կը բերկրի ուրեմն այս կարեւոր ուժը իրենինն հետ միացնել կարող ըլլալուն համար: Բայց իտալիոյ համար ևս այս բարեկամութիւնը չափ նպաստաւոր արդիւնք մը յառաջ կը բերէ: Վերջերս Երրեակ Զինակցութեան մէջ իտալիոյ կարեւորութիւն չափ սկսուած է, բայց Թրանսսայի հետ միացած՝ իտալիա կրնայ իր դիրքը պահպանել Եւրոպայի մէջ:

* * *

Գերմանիոյ կայսրը յայտնապէս մեծ ջանք կ'ընէ Միացեալ Նահանգաց համակրութիւնը չահելու, իրեն համար յատկապէս շինուած զբօսանաւ մը քիչ ատենէն ջուրը պիտի իջեցուի: Այս առթիւ հրաւիրուած է Օր. Բօդելէլդ, Նախագահին աջիկը որ ներկայ գտնուի այս հանդիսաւոր արարողութեան:

Ամերիկացիք դժգոհ չեն այս միջադգային քաղաքավարական ձեւերէն ու մեծ հանդիսաւորութեամբ մը կը պատրաստուին ընդունիլ նաեւ կայսեր եղբայրը՝ Հայնրիխ իշխանը, կայսեր մը վայել պատիւներով:

Միացեալ Նահանգաց նախագահը պատասխանելով իր անուան արտասանութեան եղանակին մասին եղած հարցման մը, կ'ըսէ թէ չափ քիչեր կան Ամերիկայէ դուրս որ իր անունը ուղիղ արտասանեն: Ինք սապէս կ'ուզէ իր անուան արտասանութիւնը, Նախ պէտք է երեք որոշ վանկով արտասանուի եւ առաջին վանկը որոշ օ ձայնաւորով: Այսպէս՝ Բօ. գէ-վիդ և ոչ թէ Բուգվիդ:

— Սե. Լեւրան Նիքալա իշխանը մօտեւր Բեռլինի քաղաքի պիտի երթայ՝ իր աղջկան նըշտնախօսութիւնը պատրաստելու Զարեհիչին հետ:

— Հայնրիխ իշխանին հետ Ամերիկա պիտի երթան թիւրքից ծովակալը, Պառն Սէքէնտորը ծովակալը և Վիլհէլմ կայսեր մասնաւոր թիկնապահ Կրում հարիւրապետը: Գերմանական նոր զբօսանաւը փետրուար 25ին ծովը պիտի իջուցուի:

— Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը աւարտեց հեծելազօրքերու վերակազմութեան ծրագիրը: Զօրագունքերը հինգ զուամարտակներէ պիտի բաղկանան:

— Ընդդիմադիր կուսակցութեան զանազան խումբեր բռնն պայքար մը կը կադմակերպեն փոխառութեան գէմ որ երեսփոխանական ընտրութեանց համար պատրուակ մը պիտի ըլլայ: Ընտրողներու ստուար մեծամասնութիւնը՝ փոխառութեան բացարձակապէս անհրաժեշտ ըլլալը ըմբռնելու երեւոյթը չունի:

— Տէյլի Մէյլ կը ծանուցանէ թէ Պիւլմով կոմսը իր հրաժարականը տուեր է Վիլհէլմ կայսեր, բայց կայսրը չէ ընդունիր:

— Պ. Չէմպըրլէն Երեսփ. Ժողովին մէջ կ'ըսէ մը խօսելով ըսաւ թէ երբ հաշտութեան բանակցութիւնները վերսկսին, Անգլիա պէտք է գիտնայ թէ միջնորդող պատուիրակները յամբողջ Պօէր պատերազմիկները կը ներկայացնեն:

— Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ արտաքին գործոց խորհրդական Լորտ Քրանպորն յայտարարեց թէ Անգլիոյ քաղաքականութեան նպատակն է Պարսկաստանի ամբողջութեան և զարգացման պահպանութիւնը, խորհրդականը յարեց. « Կ'ուզենք բարեկամական յարաբերութիւններ տաճել Ռուսիոյ հետ, ինչպէս միւս բոլոր տէրութեանց հետ » :

— Ֆրանսական Ժողովի պէրի զրահաւորին մէջ թորփիլ մը պայթեցաւ. Կ'ըսուի թէ մէկ քանի զոհեր կան, բայց դեռ մանրամասնութիւն առնուած չէ :

— խորհրդարանի գեղարուեստի և գրականութեան վերաբերող բազմաթիւ նշանանաւոր անձնաւորութիւններ Օսէի Բէլէս օթէլին մէջ սեղան մը տուին ի պատիւ օսմ. դեսպան Միւնիր պէյի, Երեսփ. Ժողովին մատակարար Պ. Կիյիմէ բաժակ պարպեց վեհ. Սուլթանին կենացը. Միւնիր պէյ ալ բաժակ պարպեց Պ. Լուպէի կենացը և Ֆրանսայի բարգաւաճմանը համար : Սեղանէն ետքը շքիղ նուազահանդէս մը տրուեցաւ :

— Անգլիոյ կառավարութիւնը Կ'սկսի մտահոգ ըլլալ իրանական դաշնակցութեան տարածուելէն եւ ազդեցութիւն ստանալէն : Այդ դաշնակցութիւնը բարոյական ու գրամական աշակցութիւնը կը վայելէ Ամերիկայի ու Աւստրալիոյ իրանաացիներուն :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սըր Ա. Պարթլէթի մահը. — Լոնտոնէն առնուած լուրի մը նայելով Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովոյ անդամ Սըր Էլիս Աչմէտ Պարթլէթ մեռեր է : Ինչպէս կը յիշուի, Օսմ. երկիրներու մէջ կարգ մը մենաշնորհներ ստացած էր : Իզգաւ ցաւօք ծանուցանելով այդ մահը, կ'ըսէ. — « Այդ անձը պատերազմի առնեալ բարատաշին անգամ Օսմ. երկիրները եկաւ, զընահատեց Թուրքերու բարոյականը ու լաւ կ'ըսէր յատկութիւնները. լրջօրէն սիրեց Թուրքերը, Ամէն առթիւ Օսմ. աշխիւ ազգին համար զրուատալից ձգտեալ արտասանեց և Օսմ.

չահերու մասին բարի Օսմանցիի մը պէս ջանադիր եղաւ : Անցեալ հելլենական պատերազմին ալ տղուն հետ Թեսալիտ եկաւ եւ գիրք մըն ալ հրատարակեց հաստատելու համար թէ Օսմանցիները, իբրեւ պատերազմիկ եւ ռազմական օրէնքներու յարգող, ուրիշ քաղաքակիրթ ազգերու նախանձը կը շարժեն : Այդ գիրքը թարգմանուելով լրագրիս մէջ հրատարակուեցաւ : Անշուշտ ընդհանուր ցաւ պիտի պատճառէ Սըր Աչմէթ Պարթլէթի մահը, վասն զի այդ անձը Օսմանցիներուն ծանօթ է ու յարգելի » :

Պարսից Շահը. — Ռուս լրագիրները կ'ըսեն թէ Պարսից Շահը մտադիր է ներկայ գտնուիլ Անգլիոյ թագաւորին թագադրութեան հանդէսին :

Հնութիւն. — Անգլիացի Պ. Ռուպերթ Մաքալիսթէր երկու տարուան համար արտօնութիւն ստացաւ հնախուդութիւն կատարելու Երուսաղէմի էպուշուշէ գիւղին շրջակայքը :

— Շուէտի թագաւորին ծննդեան տարեդարձին առթիւ խորհրդի արարողապետ Ղալիպ պէյ, կայս. Իրատէի մը համաձայն, երեքշաբթի օր շուէտական դեսպանատունը երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ :

— Ուխտաւորները. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ Կովկասէն, Պոլսաբայէն և ուրիշ տեղերէ Կ. Պոլիս ժամանած ուխտաւորներէն աղքատ եղողները ձրիաբար մինչեւ Հիւսիս տարուին, անոնց ծամբու ծախքն ալ հոգացուելով, և հարկ եղած գումարը տրուի Կայս. մասնաւոր արկղէն :

— Թորփիլանաւեր. — Կիյով և Շանաեք թորփիլանաւերը, երէկ Ոսկեղջիւրէն դուս ելլելով դէպի Միջերկրական ուղեւորեցան : Առաջինը Հոռոս կ'երթայ եւ երկրորդն ալ Սեւանիկ :

— Արիկ էֆ. Ունճեան արտօնութիւն խնդրած է իր գործարանին առջեւ քարափ մը շինելու : Սակայն այդ մասը քարափի ընկերութեան սահմանագծին մէջ ըլլալով Բ. Դուռը կը վարանի ուղղուած արտօնութիւնը տալու :

— Հելլենական դեսպանին եղբայրը՝ Ժօրժ Մաւրոքրօտազօ, որուն հիւանդ ըլլալուն համար դեսպանը Բարիզ ուղեւորած էր, առջի օրը այդ քաղաքին մէջ մեռեր է :

— Անգլիոյ հանգուցեալ Վիքթորիա թագուհիին մահուան տարեդարձին առթիւ երէկ անգլիական դեսպանատան մատարան մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն մը կատարուեցաւ, ի ներկայութեան դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Քոննըրի, դեսպանատան և հիւպատոսարանին բոլոր պաշտօնէութեան, անգլ. պահականաւորուն սպաներուն, ամերիկեան դեսպան Պ. Լէյլմանի, անգլ. գաղթականութեան երեւելիներուն և ուրիշ մէկ քանի անձնաւորութիւններու : Ներկայ տիկիները սեւեր հագած էին ի նշան սգոյ :

— Սապահի մէջ կը կարդանք. « Հելլենական ոստիկանութիւնը իմանալով որ Կայս. զինուորներու կողմէ խստիւ հալածուած կարգ մը պուլկար աւազակներ Հելլենական հողը մտնելով Թեսալիոյ մէջ իրենց հայրենակից ագարակապաններուն քով կ'ապաստանին, որոշեր է խիստ անօրինութիւններ ընել թէ՛ այդ աւազակներու և թէ՛ անոնց ասպնջականութիւն ընող իրենց հայրենակիցներուն մասին » :

Գարաքէօյի կամուրջը. — Ծովային նախարարութեան շինութեանց ճիւղը պատրաստեց յատակաձեւերը Գարաքէօյի կամուրջին, որ պիտի վերաշինուի Կայս. Իրաւէի մը համաձայն : Ծովային նախարար Հասան փաշա, որուն մատուցուած էր յատակագիծը հաւանութիւն յայտնեց : Ծինութեանց ճիւղը կը պատրաստէ շինուելիք կամուրջին փայտէ փոքրագիր մէկ օրինակը :

— Սեվաստօօօլի Իսլամները երկու հարիւր ոսկիի նպաստ մը զրկեր են Հիճազի երկաթուղիին շինութեան ծախքին համար :

— Սկիւտար-Գաթըգիւղ թրամուէյին համար պետական Խօրհուրդին մէջ կատարուած խորհրդակցութիւնները աւարտեցան և տեղեկագիրը քանի մը օրէն պիտի մատուցուի Մեծ Եպարքոսին : Որոշուեցաւ որ Գաթըգիւղ և Գըսըզլը գացող կրկու զիծիքը իրարու

միանան Գարաճա Ահմէտի դամբարանին մօտերը :

Երկրաշարժ. — Սըվազէն կը հեռագրեն թէ կիրակի գիշեր Նեսրարի մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է հիւսիսէն հարաւ, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու :

— Մաքսային վերատեսչութեան պաշտօնարանին մէջ ելմտական նախարարութեան խորհրդական Րիզա պէյ կը շարունակէ դասասուել մաքսային նոր սակացոյցերու զործադրութեան եղանակը : Այդ դասասուութիւնները քանի մը օրէն պիտի աւարտին :

Գաղթականներ. — Քսաներք տնուոր 121 Իսլամ գաղթականներ Իզմիտ զրկուեցան, այդ կողմերը բնակութիւն հաստատելու :

Գրավաճառի մը կտակը. — Անցեալ տարի մեռած գրավաճառ Շէյթանիաիսի կտակը բացուեցաւ : Հանգուցեալը հարիւրական ոսկի կտակած է եւտիգուլէի Յունաց հիւանդանոցին և Փէնէրի յունական վարժարանին. նաև տասը հազար տրախմի Աթէնքի էվանկէլիսմոս հիւանդանոցին :

ՆՈՒԷՐ ՄԸ՝ ԿԱՐՆՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ

ԱՐԿԱՄԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Այնթապի Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան անդամները գովելի նախաձեռնողութիւնը ունեցած են Կարնոյ երկրաշարժէն արկածեալներուն ի նպաստ 3 օսմ. ոսկի հաւաքելով իրենց մէջ՝ զրկելու մեզ :

Այդ գումարը իր տեղը յանձնելու պահուն, ուրախութեամբ կ'արձանագրենք այդ ազնիւ երիտասարդներուն բարեսիրական գովելի ձեռնարկը, եւ կը փափաքինք որ իրենց հետեւողներ ունենան անոնք, ամէն քաղաքի մէջ :

Խմբագրութիւնս պատրաստ է միշտ դրամական այս տեսակ նուիրատուութիւններ իրենց նպատակի հասցնելու :

Տէր ԷՍՏՈՐԿՈՒՆ

Հ. ՄՏԵՓԱՆ Խ. ԻՌԹԻԻՃԵԱՆ

Տպագ. ՆՇԱՆ. Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

fo-

hū

pr-

u-

u-

u-

u-

u-

pr-

u-

pr

u,

u-

u-

u-

ug

u-

h-

u

u

pr

u-

u

u-

pr

u-

h-

u

u-

pr

u

u

u

u

u

u

u

u

ԹԷՅ

ԹԷՅ

ԹԷՅ

Ը Ն Տ Ի Ր

Հ Ո Տ Ա Ի Է Տ

Խ Ն Ա Յ Ո Ղ Ա Կ Ա Ն

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատունը պատրաստ՝ և թէ օր ըստ օրէ հասնող թարմ և ազնուագոյն տեսակ թէյերով կրնայ այսօր անմրցելի աժանութեամբ գոհացում տալ նոյն իսկ էն խտապահանջ թէյի սիրահարներու: ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ հաստատութիւնը կը թղթակցի գաւառներու հետ եւ յանձնարարութիւնները կը կատարուին ամենայն ճշդութեամբ:

Աժան, ընտիր ու հոտաւէտ թէյ գործածողներու ջերմապէս կը յանձնարարենք անգամ մը այցելել Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատունը, ձէլալ-Պէյ խանի կից թիւ 10, ուր պիտի գտնեն մեծաքանակ և փոքրաքանակ թէյի ճոխ մթերք մը:

Ա Ժ Ս Ն

Ա Ժ Ա Ն

Ա Ժ Ա Ն

Պ Ա Լ Ք Ա Ն

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՕՖԻԱ Դրամագլուխ, պահեստ եւ երաւխաւորութեան գումար Քր. 7,500,000

Կ Ե Ա Ն Ք Ի Ճ Ի Ի Ղ

Հ Ր Դ Ե Հ Ի Ճ Ի Ի Ղ

ՓՈԽԱԳՐՈՒԹԵԱՆՅ Ճ Ի Ի Ղ

1899 ի ապահովագրութեան գումարն է 19,534,276 ֆրանք: Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլուխով, աղոց օժիտի դրամագլուխ այլ եւ այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սահմանով ու նպաստաւոր պայմաններով:

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարակիր շէնքերու, կարասիներու եւ սպորանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով:

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, շոգենաւերու մարմնին աշխարհիս ո՛ր կողմնալ ու ուղեւորին:

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ՝ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱԻՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ՝ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ՝ Սօֆիա:

Գործակալ Ընդհանուր Թուրքիոյ՝ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ:

Ղալաթիա, Մերքեպանի փողոց, ձեռքիս խան թիւ 4:

Գաւառներու համար պատուաւոր՝ երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին:

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ

Մանուկներու Պատկերազարդ Հանդէս, կը հրատարակուի ամիսը 3 անգամ: Եռամսեայ բաժանորդագրութիւն Դիմել ն. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆՆԻ ու կը վարէ Թերքին բնութեան գործերը: